

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Παρουσίαση: SCHEMA 4. Φωτογραφίες: STUDIO KONTOS

ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ - ΜΕΛΕΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ:

SCHEMA 4 - ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΛΕΤΩΝ Ο.Ε.

συντονιστής: Γ. Χορόζογλου

ομάδα μελέτης: Ν. Αρβανιτοπούλου, Δ. Δακή,
Ε. Σπάρτη, Γ. Χορόζογλου, Χ. Ζαρομυτίδου,
Ε. Λαλούμη, Ε. Πεφάνη, Γ. Πιπερίδου

συνεργάτες: Γ. Μουμπτζίδου, Ι. Λίγγος, Β. Μάρθα

ΣΤΑΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ:

Α. Αθανασιάδης - Κ. Καλατζή & ΣΙΑ Ε.Ε.

Κ. Καλατζή, Χ. Σπανός

Π. Κρεμέζης - Σύμβουλος Πολιτικός Μηχανικός

ΜΕΛΕΤΗ Η/Μ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ:

ΤΕΤΡΑΣ ΗΜ Α.Ε.Μ.

Π. Βαλλιάνος, Ρ. Παπαθεοδώρου,

Ν. Μακρυδάκη, Α. Μιλάτος, Σ. Κασελάς

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΜΕΛΕΤΗΣ:

Ν. Πετρόπουλος - Theatre Designer

G. Schubert - ακουστική μελέτη

Α. Φιλιπποπούλου - μελέτη αρχιτεκτονικού φωτισμού

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ:

ΑΚΤΩΡ Α.Τ.Ε.

Π. Μαλαμίτσης - διευθυντής ειδικών κτιριακών έργων,
εκπρόσωπος αναδόχου, Η/Μ μηχανικός

Α. Φωτιάδης - διευθυντής έργου, μηχανικός

Γ. Χαλδαίος - εργοταξίαρχης, ηλεκτρομηχανικός

Α. Ζουρνατζή - αρχ. μηχαν., Γ. Λάσκαρης - πολ. μηχαν.

Ι. Τσουραπιάς - πολ. μηχαν., Η. Βλάχος - Η/Μ μηχαν.

ΠΡΟΜΕΛΕΤΗ ΠΟΥ ΕΚΠΟΝΗΘΗΚΕ ΜΕ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ:

Ι. Βεντουράκης, αρχ. μηχαν. - τεχνικός σύμβουλος

ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:

Π. Κρεμέζης, πολ. μηχαν. - στατική μελέτη,

Π. Βαλλιάνος, Η/Μ μηχαν. - μελέτη Η/Μ εγκαταστάσεων

Θ. Αμργιανός, αρχ. μηχαν. - μελέτη τεχνικής σκηνής

Ε. Τζεκάκης, αρχ. μηχαν. - ακουστική μελέτη

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

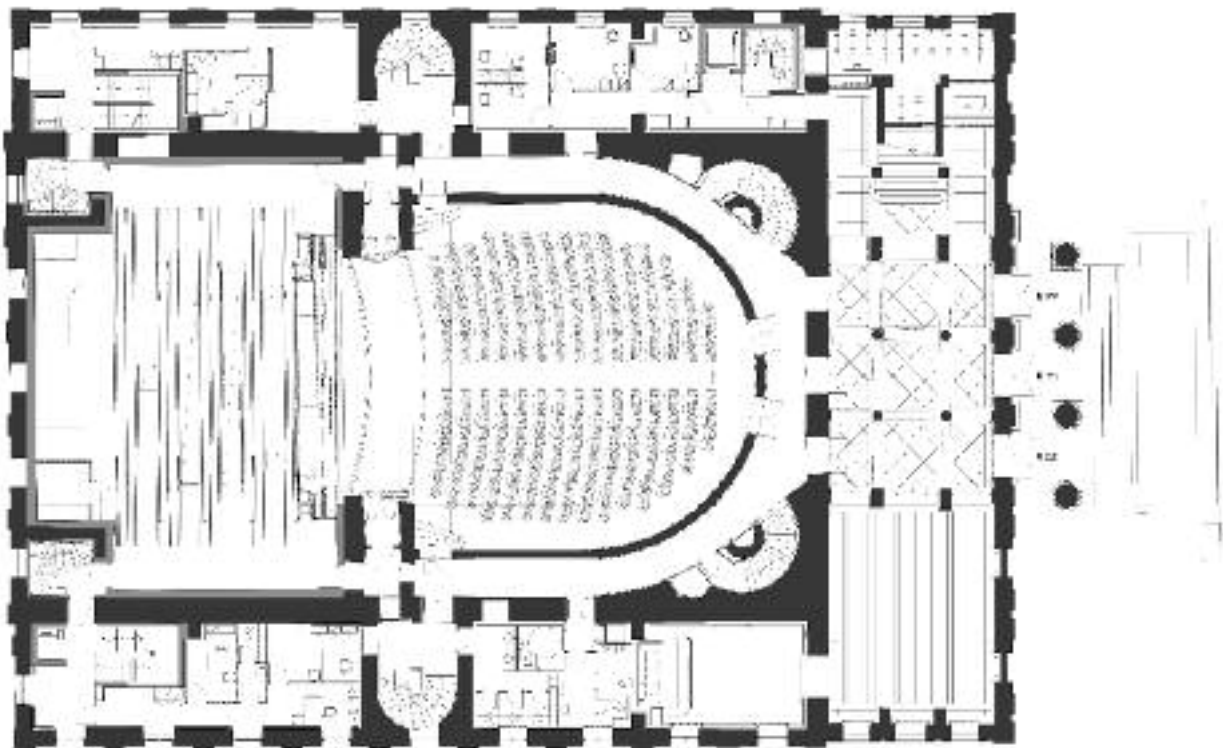
Δήμος Πειραιά

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ:

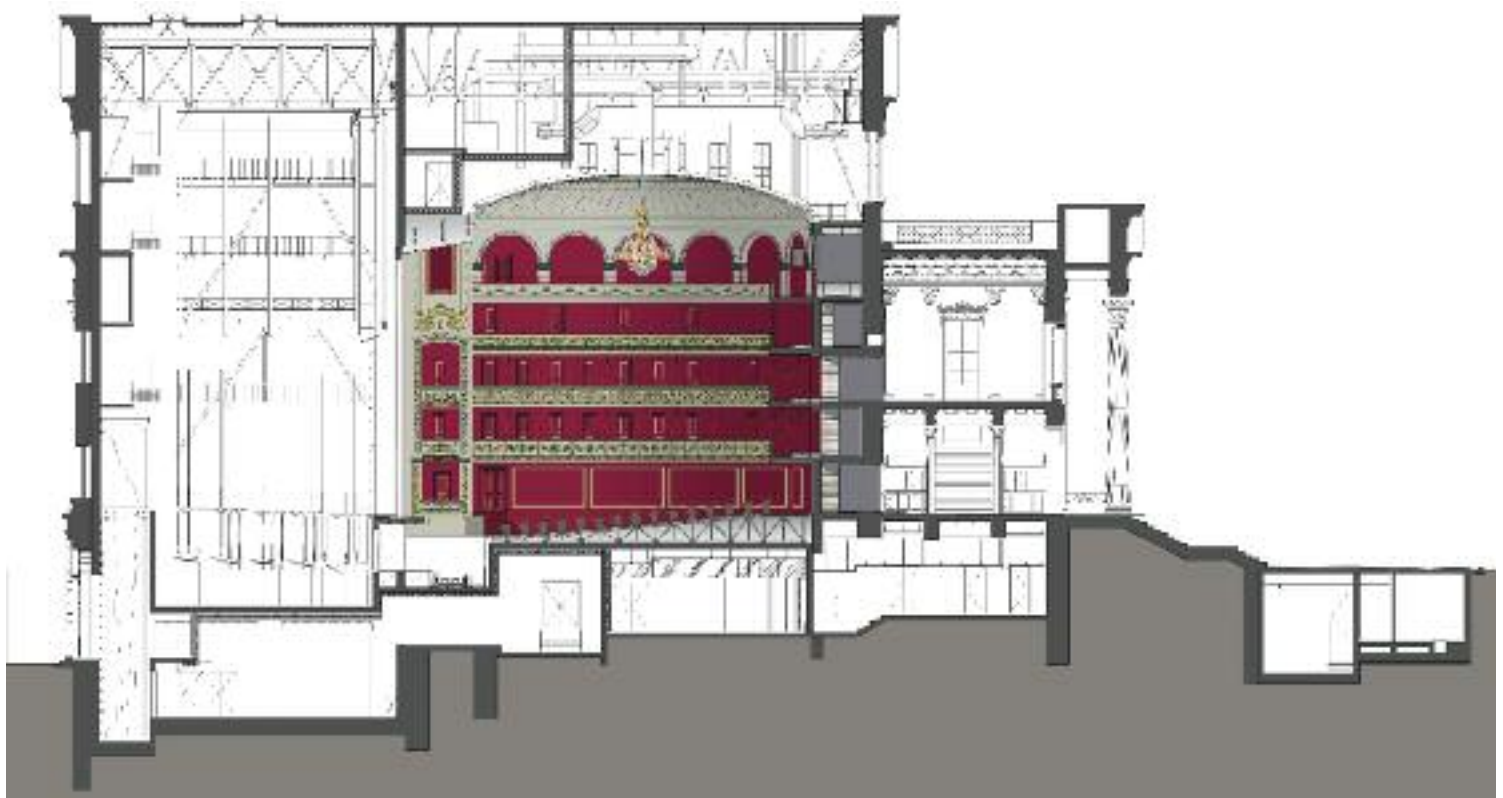
ΥΠ.ΠΟ.Τ. - Δ.Α.Ν.Σ.Μ.

ΑΝΑΔΟΧΟΣ:

ΤΟΜΗ ΑΒΕΤΕ

ΚΑΤΟΨΗ

ΤΟΜΗ

1

Άποψη του κεντρικού κλιμακοστασίου του θεάτρου.

2, 3

Η συντήρηση και αναπαραγωγή του εκλεκτιστικού διακόσμου των οροφών και των τοίχων έγινε μετά από συστηματική διερεύνηση και αξιολόγηση από ειδική ομάδα συντήρησης.

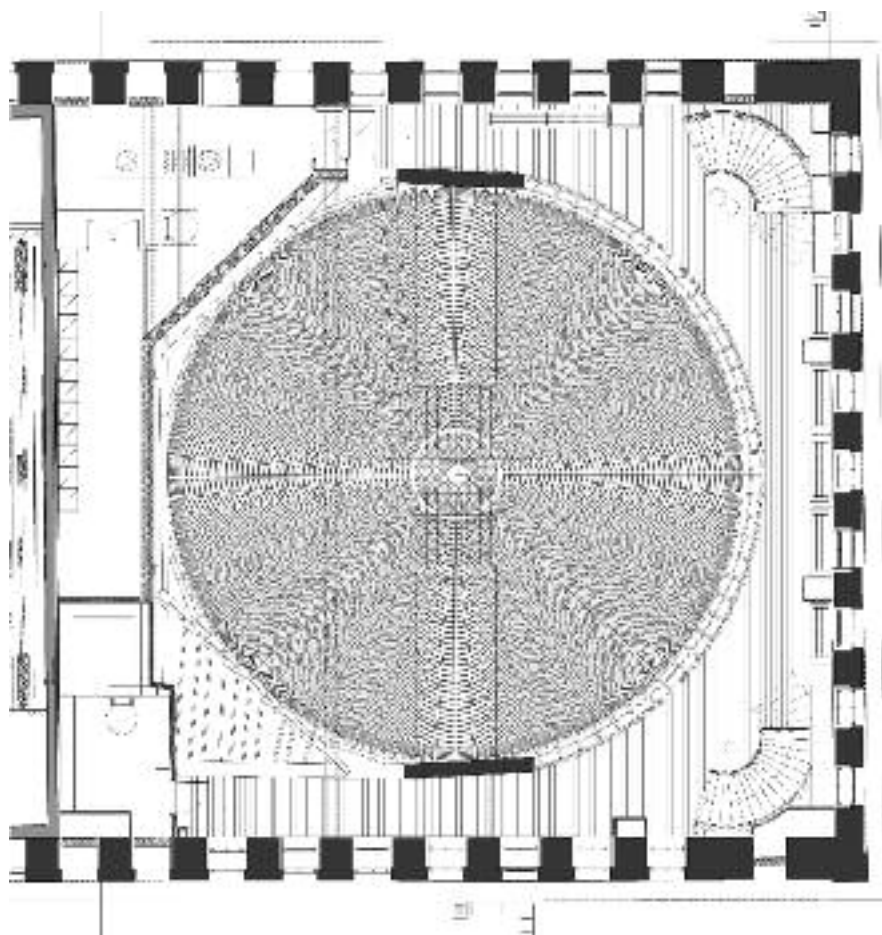
1

2

3

ΚΑΤΟΨΗ ΘΟΛΟΥ

Το κτίριο του Δημοτικού Θεάτρου του Πειραιά είναι ένα από τα σημαντικότερα θεατρικά κτίρια της νεότερης Ελλάδας και έχει χαρακτηριστεί ως "έργο τέχνης" που χρειάζεται ειδική κρατική προστασία".

Η μελέτη του Θεάτρου άρχισε να εκπονείται το 1882 από τον υδραΐκής καταγωγής αρχιτέκτονα – μηχανικό Ιωάννη Λαζαρίμο, ο θεμέλιος λίθος τέθηκε το 1884 και το κτίριο εγκαινιάστηκε με μεγάλη λαμπρότητα στις 9 Απριλίου 1895. Έκτοτε λειτούργησε τόσο ως λυρική, όσο και ως δραματική σκηνή, φιλοξενώντας ελληνικούς και ξένους θιάσους.

Το κτίριο, πλάτους 34,50 m και μήκους 47 m, παρά τις διάφορες ανακαινίσεις και διασκευές, διατήρησε σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό την αρχική του μορφή. Η σύνθεση των όγκων του κτιρίου ανταποκρίνεται κατά κύριο λόγο σε αισθητικά κριτήρια και όχι στην έκφραση των διαφορετικών λειτουργιών του θεάτρου. Με τις αρμονικές αναλογίες και την οργανική του ένταξη σε μια μνημειώδη πολεοδομική σύνθεση το έργο αυτό ανήκει στον τύπο του "μεγαλόπρεπου γαλλικού θεάτρου" (Grand Théâtre).

Πέρα από τη μεγάλη αρχιτεκτονική του αξία και την κοινωνική και ιστορική του σημασία για την πόλη του Πειραιά υπήρξε, για τα δεδομένα της εποχής του, ένα από τα πληρέστερα και πλέον εκσυγχρονισμένα νεοελληνικά θέατρα, με πρωτοποριακές λύσεις στις διαφορετικές απαιτήσεις που θέτει η ανάγκη για την εύρυθμη λειτουργία ενός Θεάτρου.

Περιγραφή

Το θέατρο συντίθεται από το υπόγειο, την πεταλόσχημη, ιταλικού τύπου πλατεία βάθους 15,15 m και πλάτους 16 m, τρεις εξώστες, υπερώο και το χώρο της οροφής της αίθουσας. Η σκηνή, πλάτους 20,40 m, βάθους 16,15 m, ύψους 30 m και με άνοιγμα 12x18 m, υπερέρχεται από όλες τις σκηνές των νεοελληνικών θεάτρων του 19^{ου} αιώνα.

Στο κτίριο είχαν δοθεί λύσεις σε θέματα όπως, η ασφαλής και γρήγορη εκκένωσή, η διάταξη και ο εξοπλισμός της σκηνής, ο σωστός εξαερισμός της αίθουσας και η άνετη εξυπηρέτηση ηθοποιών και θεατών. Ιδιαίτερη προσοχή είχε δοθεί στο σύστημα εξαερισμού, θέρμανσης και πυροπροστασίας του κτιρίου, το οποίο θεωρήθηκε πρωτοποριακό για την εποχή του.

Ο αρχιτέκτονας, ακολουθώντας το γαλλικό εκλεκτικισμό χρησιμοποίησε στοιχεία από το ρωμικό, το αναγεννησιακό και το νεοκλασικό λεξιλόγιο. Το κτίριο οφείλει τη μνημειώδη του εμφάνιση, κατά κύριο λόγο, στο επιβλητικό ναόσχημο πρόπυλο με τις τέσσερις μαρμαρίνες αράβδωτες κολώνες κορινθιακού ρυθμού.

Κατάσταση

Ως αποτέλεσμα της φυσικής φθοράς του χρόνου, των δύο σεισμών του 1981 και του 1999 και κυρίως λόγω έλλειψης συντήρησης, το κτίριο είχε υποστεί σοβαρές ζημιές με αποτέλεσμα να μην

ΘΟΛΟΣ: ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

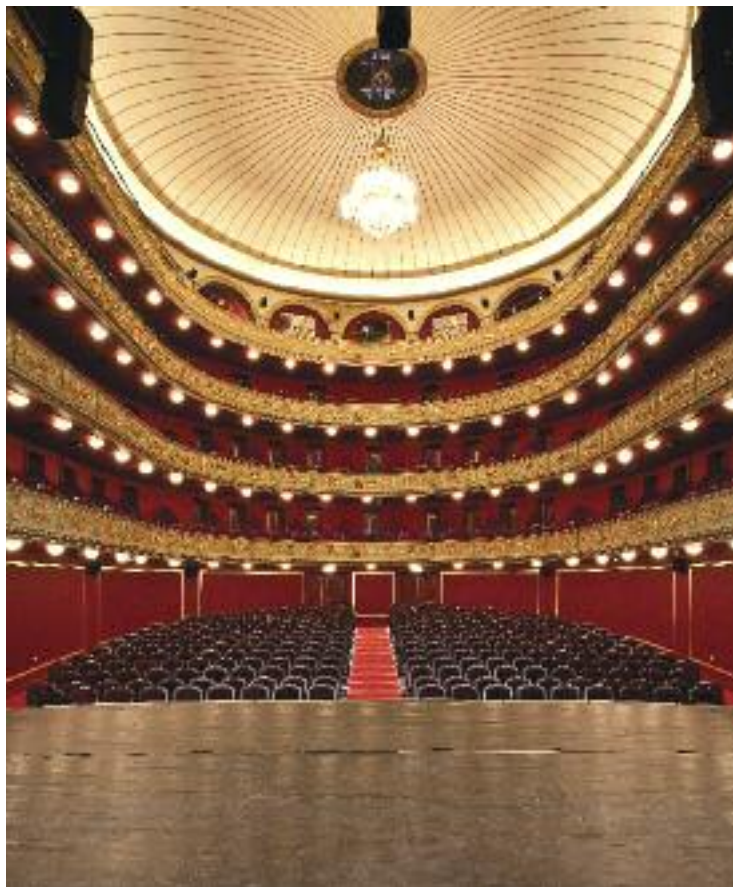
Για την εξασφάλιση της οπτικής επαφής προς τα ημίζευκα του θόλου και τα ξύλινα ζευκτά της στέγης –εξαιρετικά οικοδομικά μέλη του μνημείου–, καταργήθηκε η βαριά ηχομονωτική τοικοποιία που προβλεπόταν στο περίγραμμα έδρασης των ημίζευκτων του θόλου και μεταφέρθηκε η ηχομονωτική ψευδοροφή που αναπτυσσόταν κάτω από τα ζευκτά της στέγης στα κεκλιμένα επίπεδα των αμοιβόντων αυτής.

Η επιμελής οργάνωση των οδεύσεων των Η/Μ δικτύων στο χώρο μεταξύ του θόλου και των ζευκτών, αλλά και διαμέσου του πρίσματος αυτών, επιλέχθηκε ως η μόνη υφολογικά συνεπής αλλά και δόκιμη λύση. Η αποσαφήνιση της σχέσης των συνθετικών επιλογών, της νέας πρότασης, με τη γεωμετρία των αυθεντικών οικοδομικών στοιχείων του μνημείου, εισάγει ένα πρότυπο αντιληπτικής οργάνωσης που διευθετεί την κυκλοφορία και την προσπέλαση για διαφορετικές κατηγορίες χρηστών και τις διακεκριμένες κατηγορίες δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στο επίπεδο της βιβλιοθήκης. Με τον τρόπο αυτό ο χώρος της βιβλιοθήκης δεν περιγράφεται από σαφές οικοδομικό όριο, αλλά διαχέεται στο μεγαλύτερο μέρος του χώρου.

Πανοραμική άποψη της πεταλόσχημης πλατείας.

Άποψη του θεάτρου από τη σκηνή.

Λεπτομέρεια από τα νέα καθίσματα στους εξώστες, που αντικατέστησαν στην ίδια διάταξη και μορφή τα προϋπάρχοντα.

ΤΟΜΗ

ΣΚΗΝΗ – ΥΠΟΣΚΗΝΙΑ

Κατά τη διάρκεια των αποξηλώσεων αποκαλύφθηκε η αυθεντική σκηνή του Θεάτρου, η οποία αποτελεί ένα από τα ελάχιστα σωζόμενα σήμερα δείγματα του μεγαλόπρεπου γαλλικού θεάτρου. Κρίθηκε λοιπόν σκόπιμο να διατηρηθούν η σκηνή και οι ξύλινες αυθεντικές πασαρέλες, καθώς συγκροτούν μια σημαντική λειτουργική ενότητα του μνημείου.

Επιπλέον, η αποκάλυψη δύο υπόγειων ταμειυτήρων στην περιοχή, σε συνδυασμό με την εμφάνιση υδροφόρου ορίζοντα κάτω από τη σκηνή επέβαλαν την αλλαγή του τρόπου θεμελίωσης, την ενίσχυση του φέροντος οργανισμού των περιμετρικών λιθοδομών, αλλά και τη διατήρηση του οικοδομικού περιβλήματος των δύο υφιστάμενων κλιμακοστασίων της σκηνής.

Έγινε ριζική αναδιάρθρωση του μηχανοστασίου κάτω από το Β' υποσκήνιο, στην οροφή του οποίου θεμελιώθηκαν οι ξύλινοι στύλοι που φέρουν το ξύλινο δάπεδο της σκηνής και του Α' υποσκηνίου. Τόσο οι θέσεις και η διάταξη, όσο και οι διατομές των ξυλίνων φερόντων στοιχείων ακολουθούν τη γεωμετρία και τις διαστάσεις της αυθεντικής κατασκευής. Η πλατφόρμα μεταφοράς σκηνικών μεταφέρθηκε στο όριο της πλάτης της σκηνής και διαμορφώθηκε σε συνέχεια αυτής χώρος αποθήκευσης μουσικών οργάνων. Η κατακόρυφη σύνδεση όλων των επιπέδων στην περιοχή της σκηνής γίνεται μέσω των διατηρούμενων κλιμακοστασίων.

Η λειτουργία όλων των μηχανισμών της σκηνής, ακόμη και αυτών που λειτουργούν στη θέση των αυθεντικών, γίνεται με σύγχρονες μεθόδους (κινητήρες, κονσόλες ελέγχου, κτλ.), με στόχο την κάλυψη των αναγκών κάθε είδους παράστασης. Εναλλακτικά προβλέπεται η λειτουργία μέρους του εξοπλισμού με τρόπο ανάλογο του αρχικού χειρισμού.

ικανοποιεί τις στοιχειώδεις προδιαγραφές ασφαλείας για τους χρήστες του. Επιπλέον, οι ανά καιρούς αλλαγές χρήσεων, με δεσμεύσεις περιοχών που αρχικά προορίζονταν για τους υποστηρικτικούς χώρους των παραστάσεων, είχαν καταστήσει προβληματική έως αδύνατη τη λειτουργία του. Από τα βασικότερα λειτουργικά προβλήματα του θεάτρου ήταν η αδυναμία πρόσβασης σε άτομα με ειδικές ανάγκες, η απουσία κλιματισμού και η κακή ορατότητα της αίθουσας, οι περιορισμένοι χώροι καμαρινιών, αποθηκών και άλλων βοηθητικών χώρων, η έλλειψη χώρων διοίκησης και βεστιαρίου κá.

Οι επεμβάσεις

Η μελέτη εφαρμογής είχε ως γνώμονα τη δημιουργία ενός σύγχρονου θεάτρου και την ανάδειξη του κτιρίου ως διατηρητέου μνημείου ιδιαίτερα συνδεδεμένου με την ιστορία του Πειραιά.

Κατά την αποξήλωση αποκαλύφθηκαν τεχνικές κατασκευές, αλλά και τμήματα του αρχικού κτιρίου, τα οποία είχαν καλυφθεί από μεταγενέστερες προσθήκες. Ήταν λοιπόν αναγκαία η διαρκής αναπροσαρμογή της αρχιτεκτονικής μελέτης στα νέα δεδομένα για τη διασφάλιση της διατήρησης της αυθεντικής εικόνας του μνημείου.

Η αρχιτεκτονική μελέτη πρότεινε επεμβάσεις για τη δημιουργία ικανού αριθμού καμαρινιών, χώρων για τα γραφεία των συντελεστών των παραστάσεων, ανεξάρτητης αίθουσας δοκιμών παραστάσεων, αίθουσας μπαλέτου, χώρου καφετέριας καλλιτεχνών με ανεξάρτητη είσοδο, βοηθητικών χώρων για την εξυπηρέτηση των παραστάσεων, χώρων χειριστηρίων ελέγχου ήχου και φωτισμού καθώς και θαλάμου προβολών στην στάθμη του Β' εξώστη της αίθουσας.

Τέλος δημιουργήθηκε ένας χώρος θεατρικού και φωτογραφικού αρχείου – βιβλιοθήκης πάνω από το θόλο της αίθουσας, ο οποίος απευθύνεται αποκλειστικά σε εξειδικευμένους επισκέπτες

Απόψεις από τους χώρους υποδοχής, σε διαφορετικές στάθμες, προς την αίθουσα του θεάτρου.

4

5

4

Λεπτομέρεια του ναόσχημου πρόπυλου με τις μαρμάρινες αράβδωτες κολώνες κορινθιακού ρυθμού.

5

Λεπτομέρεια από τον πολυέλαιο και το διάκοσμο της οροφής.

— μελετητές και όχι στο ευρύ κοινό και μια ανεξάρτητη λειτουργική ενότητα χώρων αποκλειστικά για τη διοίκηση του θεάτρου.

Μετά από διερευνητική αρχαιολογική ανασκαφή, αποκαλύφθηκαν σημαντικά ευρήματα, που υποχρέωσαν τη δέσμευση τμήματος του μηχανοστασίου και τη μεταφορά τμήματος του Η/Μ εξοπλισμού στο δώμα.

Οι εργασίες αποκατάστασης των όψεων του κτιρίου αφορούσαν κυρίως στον καθαρισμό των λιθοδομών με υδροβολή, στις επισκευές και στην εφαρμογή νέου επιχρίσματος, στην αποκατάσταση των διακοσμητικών στοιχείων, στη συντήρηση και αντικατάσταση τμήματος της στέγης και στην αντικατάσταση των εξωτερικών κουφωμάτων. Αντικαταστάθηκαν τα στοιχεία διακόσμησης ή επενδύσεων στα σημεία εκείνα όπου υπήρχαν φθορές και δεν επιδεχόταν απλή επισκευή, με τη χρήση υλικών και μεθόδου κατασκευής παρόμοιων με τα αρχικά. Τα εξωτερικά κουφώματα του κτιρίου ανακατασκευάστηκαν στην ίδια μορφή με τα υφιστάμενα.

Η επιλογή των εξωτερικών χρωματισμών του

μνημείου αποτέλεσε αντικείμενο διερεύνησης. Η τελική χρωματική πρόταση εγκρίθηκε από επιτροπή που συγκροτήθηκε από μέλη του Κεντρικού Συμβουλίου Νεωτέρων Μνημείων, μετά από επιτόπια διερεύνηση και αξιολόγηση των εναλλακτικών χρωματικών προτάσεων και δειγμάτων. Η πρόταση που τελικά επιλέχθηκε βασίζεται στη φιλοσοφία των αντιστοίχων κτιρίων του ελληνικού νεοκλασικισμού, με προσαρμογή, ώστε να ενισχύεται η παρουσία του μνημείου στο σημερινό αστικό τοπίο και στην γενική ένταση του φωτισμού της πλατείας τη νύκτα.

Η συντήρηση και αναπαραγωγή του διακόσμου των οροφών και των τοίχων έγινε μετά από συστηματική διερεύνηση και αξιολόγηση από την ομάδα συντήρησης διακόσμου. Η αναπαραγωγή του διακόσμου των οροφών και των τοίχων εφαρμόστηκε με προσαρμογή των διακοσμητικών θεμάτων στο νέο περίγραμμα των χώρων και επαναπροσδιορισμό της χρωματικής γκάμας του σε σχέση με την συνολική χρωματική πρόταση των λοιπών στοιχείων του κάθε χώρου. Διερευνήθηκε η δυνατότητα οργάνωσης των απαραίτητων οδεύσεων των

Η/Μ δικτύων πίσω από πετάσματα που επαναπροσδιορίζουν το περίγραμμα του χώρου, διατηρώντας την ευκρίνεια του γεωμετρικού του όγκου. Τα μεταλλικά κιγκλιδώματα και οι κουπαστές των κλιμακοστασίων συντηρήθηκαν και καθαρίστηκαν με προσοχή.

Στην πλατεία, καθαιρέθηκε το υφιστάμενο δάπεδο και κατασκευάστηκε νέο από μεταλλικές διατομές, με κατάλληλη κλίση ώστε να αποκτήσουν καλύτερη ορατότητα όλες οι θέσεις.

Τα υφιστάμενα καθίσματα αποξηλώθηκαν και αντικαταστάθηκαν με νέα στην ίδια διάταξη, τα δε κουφώματα αντικαταστάθηκαν επίσης με νέα, όμοιας μορφής με τα υφιστάμενα, τα οποία τηρούν τις απαιτήσεις πυροπροστασίας και ακουστικής. Κατασκευάστηκε ανελκυστήρας Α.Μ.Ε.Α. και προβλέφθηκε σύστημα μεταφοράς αμαξιδίου αναπήρου για την πρόσβαση στο επιπέδο του κουβουκλίου του θόλου της πλατείας.

Απαραίτητος κρίθηκε και ο ανασχεδιασμός των εισόδων του θεάτρου με στόχο τη δημιουργία ανεξάρτητων και ελεγχόμενων εισόδων για το κοινό, τους καλλιτέχνες και τους εργαζόμενους στη διοίκηση.